

3. Зятковський І. В. Фінанси підприємств: навч. посіб. / І. В. Зятковський. – [Вид. 2-ге, допов. і перероб.] – Тернопіль: Економічна думка. – 2002. – С. 308–331.

4. Онищенко С. В. Фінансове планування – основний елемент управління фінансами підприємства / С. В. Онищенко // Фінанси України. – 2005. – № 9. – С. 58–62.

Давидюк А. А., ст. гр. ФСГм-11
Лубкей Н. П., к.е.н., доцент

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ

Процес становлення ефективних пенсійних систем є стратегічним завданням як країн з розвинутою ринковою економікою, так і країн, що розвиваються. З досвіду країн, які провели реформування пенсійної системи, можна зазначити, що недержавне пенсійне забезпечення служить більш результативним і конкурентнішим варіантом, ніж державне. Тому громадяни економічно розвинених країн, зазвичай, залучені в систему недержавного пенсійного забезпечення.

В Україні система недержавного пенсійного забезпечення почала функціонувати після прийняття Закону «Про недержавне пенсійне забезпечення» у 2004 році. Проблеми розвитку недержавного пенсійного забезпечення висвітлювалися у роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких: М. М. Бабірад, М. М. Клемпарський, Д. Л. Кобець, Є. В. Ткаченко та інші.

На даний момент держава не в змозі забезпечити всіх громадян пенсійного віку високим рівнем пенсійного забезпечення через несприятливу демографічну ситуацію. Погіршує стан також масштабна трудова міграція, низький рівень заробітної плати та поширення тіньового працевлаштування. Приріст вкладених коштів у недержавні пенсійні фонди призведе не лише до гідного рівня пенсійного забезпечення вкладників у майбутньому, а й стане джерелом інвестицій.

На даний момент в Україні наявна система пенсійного забезпечення, що складається з трьох рівнів:

1. Перший рівень – солідарна система загальнообов'язкового пенсійного забезпечення.

2. Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового пенсійного забезпечення.

3. Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення [1, с. 174].

Система недержавного пенсійного забезпечення – це складова частина системи накопичувального пенсійного забезпечення, яка ґрунтується на засадах добровільної участі фізичних та юридичних осіб, крім випадків, передбачених законами, у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання учасниками недержавного пенсійного забезпечення додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат [2].

Існує три види недержавних пенсійних фондів:

- 1) корпоративні;
- 2) професійні;
- 3) відкриті.

Корпоративні – це фонди, які характеризуються тим, що роботодавці сплачують кошти на користь своїх працівників. Саме корпоративне страхування переважає над іншими. Самостійне ж практично відсутнє.

Професійні пенсійні фонди створюються групами осіб, об'єднаних однією професійною діяльністю.

Відкриті пенсійні фонди створюються юридичними особами, їх учасниками можуть стати будь-які фізичні особи.

З огляду досвіду країн Європи в перебудові пенсійної системи, ситуація з недержавними пенсійними фондами викликає занепокоєння. Надзвичайно мало людей має можливість для інвестування коштів на власну старість, і це істотно впливає на стан недержавних пенсійних фондів у цілому. Проте, досвід України досить мізерний у цій сфері.

Існує досить багато проблем для ефективного функціонування недержавних пенсійних фондів. Зокрема, такі:

1. Низький рівень фінансової спроможності громадян для участі у системі недержавного пенсійного забезпечення.

2. Недостатній рівень поширення інформації про недержавні пенсійні фонди.

3. Низький рівень довіри населення до нового виду пенсійного забезпечення.

4. Важкодоступність іноземних цінних паперів для інвестиційних портфелів недержавних пенсійних фондів.

5. Недосконалість нормативно-правової бази функціонування системи недержавних пенсійних фондів.

6. Невизначеність у питанні оподаткування і надання пільг для недержавних пенсійних фондів.

7. Висока плата за обслуговування вкладників.

8. Низький рівень зацікавленості роботодавців у фінансуванні недержавних пенсійних програм працівників.

9. Недостатній рівень захисту вкладень учасників від знецінення.

10. Відсутність системи державних гарантій у пенсійній сфері.

11. Обмежений вибір фінансових інструментів, придатних для інвестування в них пенсійних коштів, унаслідок відставання розвитку ринку капіталу від потреб інституційних інвесторів [3, с. 253].

Отже, необхідно вирішувати немало проблем, щоб система недержавних пенсійних фондів мала ефективний розвиток в Україні. Поступове збільшення кількості учасників програм недержавного пенсійного забезпечення позитивно впливатиме на формування фінансової культури, збільшуватиме рівень відповідальності населення за процеси накопичення власного пенсійного капіталу, а також позитивно діятиме на інвестиційний ринок у цілому.

Проте, створення недержавних пенсійних фондів потребує деяких гарантій надійності вкладникам. Дані фонди повинні бути закріплені як некомерційні організації, мета яких не збагачення власників, а фінансове пенсійне забезпечення громадян.

Непростим є й питання відповідальності засновників недержавних пенсійних фондів перед його учасниками у випадку банкрутства чи ліквідації фонду. Найбільш прийнятною формою була б повна солідарна відповідальність засновників. Причому ліквідація недержавних пенсійних фондів можлива лише за умови повного розрахунку з учасниками або при наявності правонаступника за зобов'язаннями фонду перед майбутніми пенсіонерами [4, с. 64].

Отже, для ефективного розвитку потрібне виконання таких завдань:

1. Прийняття державного нормативного забезпечення функціонування недержавних пенсійних фондів.
2. Проведення популяризації недержавних пенсійних фондів.
3. Визначення питань гарантії захисту вкладів [5, с. 151].

З огляду на вищезазначене, необхідним є розроблення та провадження дієвих заходів, які б сприяли вдосконаленню функціонування недержавних пенсійних фондів та розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

Література

1. Бабірад М. М. Оцінка стану недержавного пенсійного забезпечення в Україні та перспективи його розвитку / М. М. Бабірад, В. В. Оліярник // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.9. – С. 174–180.
2. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 р. № 1057-IV / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1057-15>.
3. Кобець Д. Л. Недержавне пенсійне забезпечення в Україні: проблеми та перспективи розвитку / Д. Л. Кобець // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – Т. 2, № 6. – С. 252–256.
4. Клемпарський М. М. Щодо проблем недержавного пенсійного забезпечення / М. М. Клемпарський // Право і безпека. – 2002. – № 2. – С. 63–65.
5. Ткаченко Є. В. Перспективи розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні / Є. В. Ткаченко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2013. – № 16. – С. 150–153.